

7. 6. 2007

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Kam se poděl reformní étos

Přemýšlím o tom už dlouho: kam se u nás poděl reformní étos?

Skóre: 0.61

Název zdroje: Lidové noviny

Datum vydání: 07.06.2007

Nadpis: Kam se poděl reformní étos

Strana: 1

Pořadí: 5

Mutace: Celostátní

Rubrika: Titulní strana

Autor: TOMÁŠ JEŽEK

Ročník: 20

Číslo: 132

Náklad: 76231

Oblast: Celostátní deníky

Zpracováno: 07.06.2007 06:41

Identifikace: DCLN20070607010004 cz

Klíčová slova: návrhu zákona (2x), Zákon, vlastnických práv

ÚHEL POHLEDU

Přemýšlím o tom už dlouho: kam se u nás poděl reformní étos? Mám ale strach, že moji mysl rozostří vzpomínkový optimismus. Musím se mít proto na pozoru a vždycky si včas vzpomenout na dědečka, jak hezky vzpomínal na italskou frontu za první světové války. Moje odpověď bude nutně subjektivní. To je ale dobře. Jsem rád, že nejsem v roli politologa, který si sice mohl na duši naší společnosti lecčeho zajímavého všimnout, ale vždycky jen zvenku, bez účasti a bez bolesti.

Je zajímavé studovat v českých dějinách různá období reformního vzepětí a důvody, proč reformní étos často končil na scestí a započatou práci pak museli dodělat jiní. Určitě nejpoučnější je v tom patnácté století. Evropská reformace přece tehdy začala v Čechách. Z netrpělivosti při očekávání druhého Kristova příchodu však skončila vypalováním kostelů. Rovnost před Bohem skončila u tábořských kádí. V ženevském sousoší reformátorů proto Jan Hus chybí. Také šedesátá léta jsou poučná.

Pokračování na straně 10

Dokončení ze strany 1

Co o nich řeknu, se může zdát hrozné, ale ukončení reformy v srpnu 1968 vpádem okupačních vojsk bylo pro ni samotnou štěstím, protože nedostala příležitost se projevit jako koncepčně chybná a velmi pomýlená. Socialismus s lidskou tváří. Tygr se měl reformovat na vegetariána. Ve všeobecném volání po změně nebylo ani hlásku po obnově vlastnických práv.

Zákon za jediný den

Nedávno jeden dobrý komentátor napsal, že počátkem devadesátých let se dalo reformní nadšení sbírat na ulici. Ano, dalo. Dobře se na to pamatuji. Snad jedna epizoda za všechny. Když v červenci roku 1991 vyšel seznam podniků, které se měly privatizovat v první vlně, byla to zároveň výzva k předkládání privatizačních projektů. Dostal jsem strach, že za pár měsíců, až lhůta k tomu vyprší, dostanu na stůl chaotickou horu čísel. Bylo jasné, že by autoři měli své projekty sepisovat podle nějaké závazné osnovy, aby se v tom dalo vyznat. Nařídil jim to ale mohl jen zákon. Napsaný byl hned. Druhý den ráno jsem ho přinesl do České národní rady. Náhodou byla přítomna skoro celá česká vláda, o polední přestávce se v parlamentní restauraci sešla a dala k návrhu kladné stanovisko. Stejně bleskově a improvizovaně se sešel i hospodářský výbor a také dal kladné stanovisko. Pak se muselo v plénu hlasovat o zařazení nového bodu na schůzi. Hlasovalo se a návrh se dostal na pořad. Před večerem se pak hlasovalo o návrhu zákona samotném. Byl přijat. To vše za jeden jediný den. Událost z říše politických snů.

Prvních asi pět let šlo vskutku všechno jako na drátku. Velká a důležitá většina sněmovny by považovala schválení deficitního státního rozpočtu za svou hanbu, a proto se nikdo ani neopovážil na něco takového pomyslet. Všem bylo jasné, že transformace se nedá dělat v prostředí makroekonomické nerovnováhy. Jenomže v roce 1995 přišlo překvapivé prohlášení z tehdejší vlády, že transformace je už hotová. Měli jsme být už za vodou. Kdo je za vodou, může si oddechnout a dát nohy na stůl. Mnozí to vskutku udělali. Starost o reformu jim spadla v pořadí preferencí o příčku níž. Uvolnila místo starosti o soukromý vzestup.

Nebezpečná interpretace úžasného objevu Adama Smithe

To ale nebylo to nejhorší. V té době začala mít silný vliv primitivní a krajně nebezpečná interpretace objevu Neviditelné ruky Adama Smithe.

Objev je to úžasný a určitě jeden z největších v oblasti společenských věd vůbec. Říká, že z lidských činností vedených určitými pravidly chování povstává jako vedlejší, nezamýšlený produkt ještě něco jiného a důležitějšího než to, co je cílem bezprostředního snažení každého jednotlivce. Řád.

Velmi podobně jako primitivní interpretace bible potopila v patnáctém století českou reformaci, tak slibně započatou Husem, primitivní interpretace Smithovy Neviditelné ruky těžce poškodila českou transformaci devadesátých let a udusila reformní étos. Řád trhu se podle ní dostaví sám, vláda nemá vůči trhu žádné povinnosti, trh zařídí všechno sám. Nezařídí. Bez oněch pravidel chování, která musí vláda důrazně vynucovat, řád trhu nikdy nevznikne, a není dokonce ani definován.

Namísto toho, aby se vláda chovala jako ten japonský zahradník, kterého jsem pozoroval s obdivem v Kjótu, jak leze po kolenou s nosem u země a jemným košťátkem dělá prostředí čerstvě zasazeným rostlinkám, vláda pět let nečinně přihlížela, jak jsou okrádáni čerstvě vzniklí akcionáři. Reformní étos tak zmizel jako pára nad hrncem.

Názory v této rubrice nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce

O autorovi: TOMÁŠ JEŽEK bývalý ministr pro privatizaci

Starost o reformu spadla po roce 1995 v pořadí preferencí o příčku níž. Uvolnila místo starosti o soukromý vzestup.

Zpracovatel: [Anopress IT a.s.](#)

